

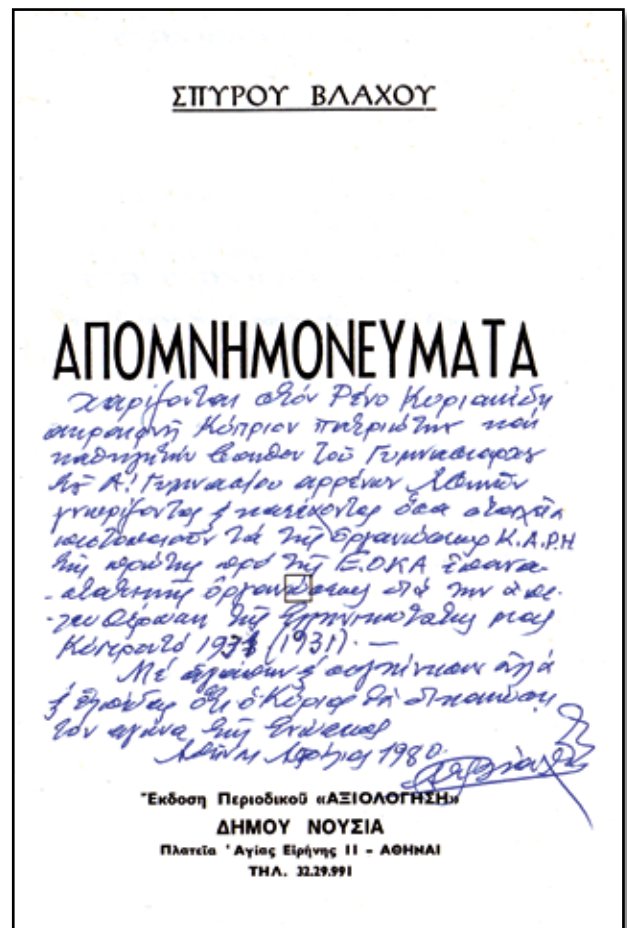
Ο ΣΠΥΡΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Η «Κ.Α.Ρ.Η.» ΚΑΙ ΤΟ «ΔΕΛΤΑ» ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΕΒΡΟΥ

● Του Ρένου Θ. Κυριακίδη
Φυσιολογίστη

Πώς γνώρισα τον Σπύρο Βλάχο

Το 1977-1981 διέμενα στην Ελλάδα και εργαζόμουν στην Εκπαιδευτική Υπηρεσία. Ήμουν ένας από τους φοιτητές της ΚΑΡΗ (Κύπριοι Αγωνιστές Ριψοκινδύνου Ηγεσίας) και συγκέντρωνα υλικό, για να γράψω για τον απελευθερωτικό μας αγώνα. Μέσα στις σημειώσεις του Αρχηγού της ΚΑΡΗ Γιάννη Ιωαννίδη-Χατζηπαύλου αναφέρετο συνέχεια το όνομα Σπύρος Βλάχος. Ήθελα πολύ να γνώριζα αυτόν τον άνθρωπο. Τυχαίως έμαθα, δεν θυμάμαι από ποιον, ότι ο Σπύρος Βλάχος ζει με τη γυναίκα του στον Χολαργό της Αθήνας. Του τηλεφώνησα και με χαρούμενη φωνή με κάλεσε στο σπίτι του. Τον επισκέφθηκα την ίδια μέρα. Ήταν ένα μικρόσωμο ζωντανό γεροντάκι με σπινθηροβόλα γαλανά μάτια και λίγα άσπρα μαλλιά. Μου σύστησε και την αγαπημένη του γυναικούλα, τη μοναδική σύντροφο της ζωής του. Μου είπε πως η γυναικούλα του ήταν ζωγράφος και μου έδειξε και τις ζωγραφιές της, που κοσμούσαν τους τοίχους του μικρού σπιτιού του. Με ρωτούσε συνέχεια για την κατάσταση στην Κύπρο. Λες και ήθελε να συμμετάσχει ενεργά στα κυπριακά δρώμενα. Αφού συζητήσαμε κάμποση ώρα, τον ρώτησα και εγώ με τη σειρά μου για τη συμμετοχή του στον Κυπριακό Αγώνα. Πήρε αμέσως ένα βιβλίο, τα Απομνημονεύματά του, και έγραφε με πολλή όρεξη και χαρά την αφιέρωσή του.

«Εδώ μέσα», μου είπε, «είναι όλη μου η ζωή. Διάβασέ το και θα δεις». Πολύ συγκινημένος αποχαιρέτησα τον εντυπωσιακό Σπύρο Βλάχο, για τον οποίο λίγα πράγματα γνώριζα. Κρατούσα όμως τα Απομνημονεύματά του, και ήμουν βέβαιος ότι κάτι πολύ σπουδαίο θα διάβαζα. Από τότες δεν τον είχα δει. Ούτε γνωρίζω αν ζει. Ζει όμως μέσα μου, οσάκις διαβάζω τα βιβλία του, και μου θυμίζουν ένα πατριώτη και χριστιανό, που εύχομαι να έχουμε πολλούς, σαν κι αυτόν, για το καλό της πατρίδας.

Ο Σπύρος Βλάχος και η «Κ.Α.Ρ.Η.»

Στα Απομνημονεύματά του (Απομνημονεύματα τόμ. Α', σελ. 416) γράφει: «Την 17ην Νοεμβρίου του 1931 (ένα μήνα μετά την εξέγερση του 1931 στην Κύπρο) με επισκέφθηκε στο σπίτι μου ο άγνωστος μου τότε Ρόκος Καλιανέσης που μου συστήθηκε ως αδελφός του συμμαθητού μου στη Βαρβάκειο και τότε πλοιάρχου μεγαλύτερου του αδελφού. Μου είπε ότι μια Εθνική Οργάνωση Κυπρίων με ζητά να πάω, αν δέχομαι, σε μια αποστολή στην Κύπρο. Έκπληκτος του είπα ότι για την πατρίδα είμαι για όλα πρόθυμος. Κατεβήκαμε μαζί και με οδήγησε στο σπίτι του εν αποστρατεία ταγματάρχου του πεζικού Μίκη Μελά, υιού του Μακεδονομάχου Παύλου Μελά, στην οδό Ρηγίλλης. Ο Μίκης Μελάς μου ανακοίνωσε ότι είναι μέλος επιτροπής διά την υποστήριξη του κυπριακού αγώνα και ότι με επέλεξαν να σταλώ στο νησί και να αναλάβω την ηγεσία του αγώνα. Τον διαβεβαίωσα για την ανεπιφύλακτον αποδοχήν μου. Η Οργάνωση είχε λάβει το όνομα ΚΑΡΗ εκ των αρχικών των λέξεων Κύπριοι Αγωνιστές Ριψοκινδύνου Ηγεσίας. Την αποτελούσαν ο στρατηγός Μαζαράκης, ως πρόεδρος, με μέλη τον Μίκη Μελά και τους Κυπρίους Τσαγγαρίδη (αδελφό του τέως Ταγματάρχου μου), τον Κύρον, διευθυντή της εφημερίδας «Εστία», και τον ιατρό διευθυντή του Νοσοκομείου Παίδων Ι. Ιωαννίδη-Χατζηπαύλου. Σκοπός της ήταν η τροφοδότηση του διεξαγόμενου αγώνα των Κυπρίων κατά των Άγγλων δυναστών προς Ένωση με την Ελλάδα. Με παρακάλεσαν την ίδια μέρα, και συνέταξα ιδιοχείρως τον όρκο. Αποφασίστηκε, όπως επιβιστωστώ στο κότερο του Μίκη Μελά και με πλοίαρχο τον Καλιανέση να αποβιβασθώ εις ερημική ακτή της Κύπρου, όπου θα με παραλάμβαναν Κύπριοι αγωνιστές. Μαζί με τον Καλιανέση προχωρήσαμε στην συγκέντρωση εκατοντάδων όπλων και μελετούσαμε και τον τρόπο μεταφοράς τους. Για την αλληλογραφία μου με την Ελλάδα διάλεξα την Αγγελική Βρυζάκη, κόρη του αδελφού της μητέρας μου, που βοήθησε τον Παύλο Μελά στην εθνική του αποστολή στην Μακεδονία. Κατήρτισα κώδικα συνθηματικών τηλεγραφημάτων, και σχεδιάζα με τον Καλιανέση την κάθοδό μου στην Κύπρο. Ενώ όλα πήγαιναν καλά, μια ωραία πρωιά ο Συνταγματάρχης Τσαγγαρίδης μπήκε στο σπίτι του Μίκη Μελά, όπου ήμασταν όλοι συγκεντρωμένοι, και με το θάρρος του ανώτερού μας είπε ότι

δεν πρέπει να τα βάλουμε με την Μεγάλη Βρετανία και ότι δεν πρέπει να συνεχιστεί η προσπάθειά μας. Κατόπιν τούτου η ΚΑΡΗ ανέστειλε τις ενέργειές της και ματαιώθηκε και η αποστολή μου.

Η Οργάνωση ΚΑΡΗ αναβίωσε το 1954 με πρωτοστάτες τους Κύπριους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών και άλλων Σχολών με αρχηγό τον Ιωάννη Ιωαννίδη-Χατζηπαύλου, μέλος της πρώτης ΚΑΡΗ. Οι Κύπριοι φοιτητές, αρχικά 16 στον αριθμό, γυμνάστηκαν σε όλα σχεδόν τα όπλα της εποχής εκείνης, εκπαιδεύτηκαν στον αντάρτικο αγώνα στα βουνά της Κρήτης, διέκοψαν τις σπουδές τους και εντάχτηκαν στις τάξεις της ΕΟΚΑ, όπου η προσφορά τους ήταν πολύ μεγάλη».

Καταγωγή και ιστορία του Σπύρου Βλάχου

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1898. Ο πατέρας του καταγόταν από την Άμφισσα και η μητέρα του από το γένος Βρυζάκη από την Αθήνα. Γράφτηκε στο Βαρβάκειο Λύκειο στην Αθήνα το 1911. Το 1917 μπήκε στη Σχολή Ευελπίδων, όπου και αρίστευσε.

Το 1919 λαμβάνει μέρος στη Μικρασιατική εκστρατεία και με τον βαθμό του ανθυπολοχαγού πατά τα ιερά χώματα της Σμύρνης. Τότε υπήρχε μεγάλη διχόνοια στον ελληνικό στρατό. Ήσαν οι Βενιζελικοί και οι Βασιλικοί. Βασιλιάς ήταν ο Κωνσταντίνος, Πατριδολάτρες οι Βενιζελικοί, προσωπολάτρες οι Βασιλικοί. Μίσος μεταξύ των δύο με όλα τα γνωστά κακά επακόλουθα. Παρόλη τη διχόνοια που επικρατούσε στο στράτευμα ο ελληνικός στρατός κατόπιν μιας ηρωικής και νικηφόρου πορείας έφθασε μέχρι τα πρόθυρα της Άγκυρας,

και καλόψυχος, ένας ανιδιοτελής πατριώτης, που κινείτο πάντοτε μέσα στα πλαίσια του θρησκευτικού παλμού και της ανθρωπιστικής συμπεριφοράς. Ο Συνταγματάρχης Ν. Πλαστήρας γράφει για τον Σπύρο Βλάχο, που υπηρέτησε υπό τας διαταγές του:

«Κατά την προς Άγκυραν εκστρατεία του Αυγούστου του 1921 επέδειξε ενεργητικότητα, πρωτοβουλία και θέλησιν εξαιρετον. Ιδιαίτερος διακρίθηκε κατά την υποχώρηση του στρατού τον Αύγουστο του 1922 εις το Σαλιχλή, όπου διοικούσε λόχον του 3ου Τάγματος. Ενήργησε με γενναϊότητα και αποφασιστικότητα εις μίαν στιγμήν εξαιρετικά κρίσιμη, κατά την οποίαν ο στρατός είχε υποστεί πανικό και αποσύνθεση».

Παρόλη αυτή την επιτυχία το σαράκι της προπαγάνδας είχε τρυπήσει τη στερεότητα της Ελληνικής αντοχής. Στην πορεία αυτή ο κοντόσωμος γίγαντας Σπύρος Βλάχος έδειξε την αξιοσύνη του, είτε νικώντας τους Τούρκους, είτε προστατεύοντας τον Ελληνικό στρατό από επερχόμενες ήττες. Ο Σπύρος Βλάχος ήταν ευφυέστατος, με ευστροφία πνεύματος, αποφασιστικός και γενναίος, άκακος

Είναι η περίπτωση του υψώματος του νεκροταφείου του Σαλιχλή, όπου, μόνος του πρώτα, με αφάνταστο ηρωισμό αντιμετώπισε τους Τούρκους. Και στη συνέχεια με τον λόχο του έδιωξε το τουρκικό ιππικό, και έτσι μπόρεσε ο ελληνικός στρατός να υποχωρήσει. Υποχωρώντας, ο Βλάχος, θα γράψει: «είναι φρικτό να νοιώθεις ανήμπορος να αντιδράσεις σε μια συμφορά τόσο βαριά. Ουδέποτε ησθάνθην παρομοίαν αισχύνην». Ο Σπύρος Βλάχος είναι από τους τελευταίους, που εγκατέλειψε τα υψώματα της Ιωνίας.

Το ΔΕΛΤΑ του ποταμού Έβρου και ο Σπύρος Βλάχος

Είκοσι χιλιόμετρα δυτικά της Αλεξανδρούπολης, πρωτεύουσας του Νομού Έβρου, βρίσκεται το Δέλτα του ποταμού Έβρου.

Η έκτασή του είναι περίπου εκατό τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στη συνθήκη της Λωζάννης, που υπεγράφη στις 24 Ιουλίου 1923, ορίζεται ως σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ο ποταμός Έβρος. Κανονικά έπρεπε η μισή έκταση του Δέλτα να ανήκει στη μια χώρα και η άλλη μισή στην άλλη. Αντί τούτου, τα 4/5, δηλαδή τα 80 km², ανήκουν στην Ελλάδα και το 1/5, δηλαδή τα 20 km², ανήκουν στην Τουρκία. Την ιστορία του θέματος αυτού θα τη δούμε στη συνέχεια. Ο χώρος αυτός είναι ένας από τους πιο σημαντικούς, προστατευόμενους από τη Σύμβαση RAMSAR, υγροτόπους του κόσμου. Είναι καταφύγιο χιλιάδων πουλιών, που μένουν ή ξεκουράζονται κατά τα μακρινά τους ταξίδια. Είναι ένα οικοσύστημα διεθνούς οικολογικής σημασίας. Έχουν καταγραφεί στις λίμνες και στις λιμνοθάλασσες του Δέλτα περισσότερα από

350 είδη φυτών, 46 είδη ψαριών, 7 είδη αμφιβίων, 21 είδη ερπετών και 40 είδη θηλαστικών. Αναμφίβολα όμως μας εντυπωσιάζει η πλούσια ορνιθοπανίδα του. Υπάρχουν 304 είδη πουλιών από τα 423 είδη, που υπάρχουν στην Ελλάδα. Φλαμίγκο, ροδοπελεκάνοι, πουλιά που απειλούνται με εξαφάνιση, καταφεύγουν στις λίμνες των Νυμφών, τη Σκεπή και στις λιμνοθάλασσες Δράνα, Παλούκια και Λακί (ίδη χάρτη). Ο υγρότοπος του Δέλτα μαζί με το παρόχθιο δάσος του ποταμού συνθέτουν ένα πανέμορφο τοπίο με μια πλούσια και σπάνια βιοποικιλότητα. Εδώ σμίγουν τα όρια της Ευρωπαϊκής και Ασιατικής πανίδας.

Διαχάραξη των Συνόρων

Για την οριστική διαχάραξη των Ελληνοτουρκικών συνόρων στον ποταμό Έβρο η τότε Κοινωνία των Εθνών όρισε, ως πρόεδρο, τον ουδέτερο Ολλανδό Συνταγματάρχη Μπέκερ. Έλληνας αντιπρόσωπος ήταν ο Αντισυνταγματάρχης Βεντήρης και Τούρκος αντιπρόσωπος ήταν ο Συνταγματάρχης Χαιρουλλάχ Βέη. Οι δύο αντιπρόσωποι συνοδεύονταν από ομάδα

αξιωματικών. Η Ελληνική Επιτροπή διέμενε σε ξενοδοχείο στην Αλεξανδρούπολη. Στις 15.2.1926 το Ελληνικό Κράτος έστειλε τον Σπύρο Βλάχο ένα λοχαγό της Μικρασιατικής εκστρατείας, ως ακόλουθο στην Κωνσταντινούπολη για την εκτέλεση ορισμένων καθηκόντων. Ένα από αυτά ήταν η ανάληψη καθήκοντος κρατικού επόπτη του Γαλλικού δικτύου σιδηροδρόμων, με έδρα την Αλεξανδρούπολη. Εκεί συνάντησε τον αντιστράτηγο εν αποστρατεία Χριστόδουλο Γερογιάννη, μέλος της ελληνικής Επιτροπής για τη χάραξη των συνόρων στον ποταμό Έβρο. Ο Γερογιάννης του ανέφερε ότι το Δέλτα του ποταμού Έβρου κινδυνεύει να πάει στην Τουρκία. Ο Σπύρος Βλάχος ανησύχησε. Επισκέφθηκε αμέσως την περιοχή, και ζήτησε να του φέρουν αεροφωτογραφίες των εκβολών του ποταμού στο Αιγαίο. Πήρε τις αεροφωτογραφίες και είδε ότι οι εκβολές του Έβρου σχηματίζονται από δύο κλάδους του ποταμού, τον Ανατολικό και τον Δυτικό. Η απόσταση των δύο κλάδων στα μέρη των εκβολών είναι 8 χλμ. Το ύψος του τριγώνου του Δέλτα είναι 25 χλμ. Η έκταση του Δέλτα είναι περίπου 100 τετραγωνικά χιλιόμετρα (ίδε χάρτη του Δέλτα).

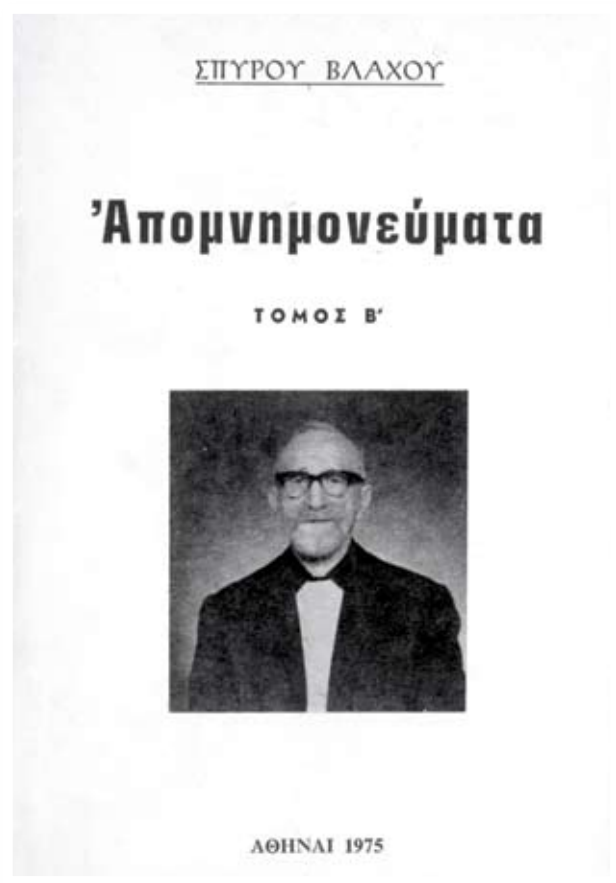
Οι μετρήσεις, που γίνονταν από την Επιτροπή, ήταν η επιφανειακή ροή του νερού. Δηλαδή εμετρείτο το πλάτος του κλάδου του ποταμού. Το πλάτος του Δυτικού κλάδου ήταν πολύ μεγαλύτερο από εκείνο του Ανατολικού, το ίδιο και το μήκος. Μπορούσε λοιπόν αυτός να θεω-

ρηθεί ως ο κύριος ρους του ποταμού. Αν αυτή ήταν η πραγματικότητα, τότε το σύνορο Ελλάδας-Τουρκίας θα ήταν ο Δυτικός κλάδος, οπότε όλη η έκταση του Δέλτα του ποταμού θα πήγαινε στην Τουρκία. Όμως ο Σπύρος Βλάχος διαπί-

στώσε ότι ο επιφανειακός τρόπος μέτρησης των δύο κλάδων του ποταμού δεν ήταν ο σωστός. Γιατί ο Δυτικός ήταν μεν πλατύτερος από τον Ανατολικό, αλλά η ταχύτητα του νερού ήταν πολύ μικρή, το ίδιο και η ποσότητα του νερού. Σε μερικές μάλιστα περιοχές τα νερά λίμναζαν.

Με τις μετρήσεις και παρατηρήσεις του ο Σπύρος Βλάχος απέδειξε ότι ο επιφανειακός τρόπος μετρήσεων καθορισμού των συνόρων ήταν λανθασμένος. Υπέδειξε ότι ο κύριος ρους του νερού ήταν ο Ανατολικός κλάδος, γιατί σ' αυτόν βρίσκεται σχεδόν ολόκληρη η ποσότητα του νερού, και τρέχει με μεγάλη ταχύτητα. Ο Δυτικός κλάδος κατά τους καλοκαιρινούς μήνες σχεδόν ξεραίνεται και σε πολλά σημεία σχηματίζει έλη. Συνεπώς πρέπει ο Ανατολικός κλάδος να θεωρηθεί ως ο κύριος ρους του ποταμού. Με επείγουσα επιστολή ο Σπύρος Βλάχος ανέφερε τούτο στον Συνταγματάρχη Εβδιπίδη, Διευθυντή του Β' Γραφείου του Γενικού Επιτελείου, και ο Συνταγματάρχης έδωσε τις πρόποσες οδηγίες στην Ελληνική αντιπροσωπεία. Τούτο έγινε αποδεκτό από τους Τούρκους, και καθορίστηκε ως σύνορο Ελλάδας-Τουρκίας ο Ανατολικός κλάδος, οπότε τα 4/5 της έκτασης του Δέλτα πέρασε στην Ελλάδα και το 1/5 στην Τουρκία. Να λοιπόν

πως οι ενέργειες του Σπύρου Βλάχου έδωσαν στην Ελλάδα 80 τετραγωνικά χιλιόμετρα γόνιμης γης και ένα από τους καλύτερους υδροβιότοπους του κόσμου, το οικοσύστημα του Δέλτα του ποταμού Έβρου.

Σπύρος Βλάχος

Αυτός είναι ο Σπύρος Βλάχος. Δεν ξέρω αν ζει ακόμα στο σπίτι του στον Χολαργό με την αγαπημένη του Ειρηνούλα, που την αρραβωνιάστηκε το 1942. Πολλά εγκώμια μπορεί να γραφούν για τον Σπύρο Βλάχο. Μέσα του ζούσαν Χριστός και Ελλάδα, η καλοσύνη και η λεβεντιά στόλιζαν το είναι του. Ήταν ο ένας, ο γνήσιος χριστιανός και πραγματικός Έλληνας. Ο Σπύρος Βλάχος, που θα παραμείνει στον χρόνο ως απόρθητο φρούριο αρετής, θα γράψει: «Παν ότι κατείχον ήτο δώρον Θεού. Και παν ό,τι τυχόν επέτυχα εγένετο τη βουλήσει του».

Αν όλοι οι Έλληνες ήμασταν σαν κι αυτόν, τότε σίγουρα η πατρίδα μας θα ήταν πολύ μεγάλη, και όλοι μας θα ήμασταν περήφανοι για την καταγωγή μας. Όπου κι αν είσαι, Σπύρο Βλάχο, θα 'σαι πάντα ο δάσκαλός μας, και θα ζεις για πάντα στις ωραίες καρδιές των επερχόμενων Ελληνικών γενεών. Αν πέθανες, αιωνία θα 'ναι η μνήμη σου. ■